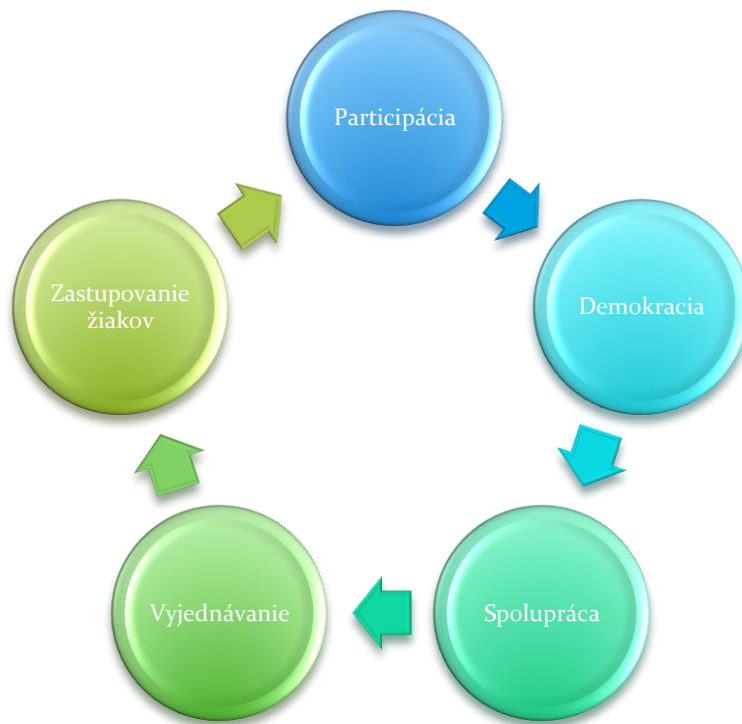


Žiacke školské rady



ŠKOLA DEMOKRACIE



Obsah

Správa o mládeži 2018	3
Škola demokracie	4
ŽŠR - Ako správne fungovať	5
Vzorový štatút ŽŠR	7
Prínosy existencie ŽŠR na škole	10
Pyramída participácie ŽŠR	11
ŽŠR ako nástroj rozvoja kompetencií mladých ľudí	12
ŽŠR a jej aktivity na pôde školy	14
ŽŠR a jej aktivity mimo školy	15
Koordinátori ŽŠR	16
Odporúčaná literatúra a ďalšie zdroje	17

Správa o mládeži 2018

Škola predstavuje prirodzený priestor, kde by mali byť deti a mladí ľudia stimulovaní a motivovaní k aktívnej participácii. Mali by byť vychovávaní a vzdelávaní v otázkach aktívneho občianstva, ale i trénovaní v komunikácii s tzv. „dôležitými dospelými“, pri presadzovaní zmien. Významný nástroj na rozvoj participačných zručností predstavujú v školskom prostredí žiacke samosprávne orgány, známe aj ako žiacke školské rady (ŽŠR).



Prieskum CVTI SR98, ktorý prebiehal v roku 2017, bol zameraný na zmapovanie existencie žiackych samosprávnych orgánov vo všetkých typoch stredných škôl - gymnáziách, stredných odborných školách a konzervatóriách. Celkovo možno konštatovať, že zo 710 stredných škôl v Slovenskej republike má ustanovenú žiacku školskú radu 62,9% (447) stredných škôl. Prieskum RmS, ktorý realizovala v rámci projektu Panel mladých v júni 2017, však naznačuje, že samotní študenti hodnotia účinkovanie žiackych školských rád skôr kriticky. Až 70% respondentov v tomto prípade uviedlo, že vplyv žiackej školskej rady na chod školy je malý. Zároveň, ak sú aj študenti zapájaní do organizovania činností a podujatí na školách, je to väčšinou na

popud vedenia školy alebo učiteľ'ov. Len tretina študentov v tomto prípade deklarovala, že študenti majú možnosť organizovať podujatia, ale aj iné aktivity (napr. fanpage, školský časopis, debatný krúžok apod.).

Aj podpora orgánov študentskej samosprávy v školskom prostredí patrila medzi výzvy formulované v predchádzajúcej Správe o mládeži. V tomto smere sledujeme iniciatívy zamerané na podporu vzniku a činnosti žiackych školských rád na stredných školách, no i činnosti Študentskej rady vysokých škôl (ŠRVŠ). Výskumné zistenia ako aj reflexia praxe na školách však nateraz naznačujú v tomto smere skôr nevyužitý potenciál.¹



¹ Správa o mládeži 2018 vydaná Iuventou – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava

Škola demokracie

Slovensko je mladý štát a aj keď sme samostatný mnoho rokov, ešte stále sa máme čo učiť o tom, ako stavať demokratický štát, ako participovať na rozhodnutiach, ako spolupracovať a rešpektovať rozhodnutia väčšiny, alebo nielen kritizovať, ale aj prispieť k tomu, aby sa nám žilo v našej malej, ale krásnej krajine lepšie. Mladí ľudia sú našou budúcnosťou, čo do nich vložíme, sa nám vráti stonásobne. Preto je nevyhnutné ich už od mlada učiť **preberať zodpovednosť** za vlastný život, učiť ich **rešpektu, ohľaduplnosti a solidarite**.



Podpora a rozvoj mladých ľudí nie je len práca, ale misia, pretože ak chceme, aby nám verili, musíme to, čo ich učíme, aj sami žiť. Učitelia, profesori, koordinátori ŽŠR, výchovní poradcovia, rodičia, mentori, a ďalší môžu ovplyvniť a pomôcť v rozvoji ich osobnosti výrazným podielom a nasmerovať ich správnym smerom. Každá generácia odráža vplyv a je produktom pôsobenia predchádzajúcej generácie.

Ak nevedia komunikovať, prečo sme ich to nenaučili?

Ak majú nedostatok rešpektu, aký vzor sme im ukázali? Ako rešpektujeme my ich?

Ak neveria, že môžu niečo zmeniť, akú podporu a dôveru sme v nich vložili my?

Dajme im príležitosť ukázať čo dokážu. A čo keď sa pomýlia, čo ak nesplnia úlohu podľa našich očakávaní? A prečo by mali? Možno vložia do toho ešte viac, možno to posunú tam, kam by nám ani nenapadlo. KomPrax - Kompetencie pre prax bol národným projektom, ktorý nám ukázal, čo všetko mladí ľudia

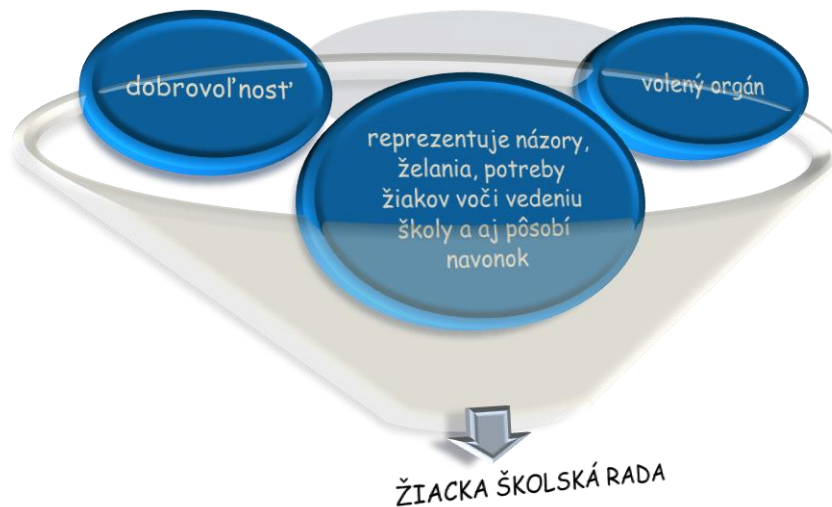
dokážu. Od obnovy a úpravy školy, až po krásne projekty pre komunitu. Počas realizácie tohto projektu nám práce našich mladých ľudí ukázali, že im nie je ľahostajné, v akom prostredí vyrastajú, a že majú záujem veci okolo seba meniť k lepšiemu. Mnohých to zmenilo a nasmerovalo dokonca v ich budúcich profesiách. Viac ako 10 000 malých „veľkých“ projektov, ktorých výstupy nájdeme aj v najmensej dedinke na Slovensku.

Dôverujme mladým ľuďom.

Žiacka školská rada je prvým výborným nástrojom, ŠKOLOU DEMOKRACIE, kde sa to môžu začať učiť. V bezpečnom prostredí môžu začať sami preberať zodpovednosť, učiť sa **AKO NA TO, ako funguje demokracia, participácia, spolupráca, solidarita, aký je to pocit, keď sami dokážu niečo, čo pomôže iným...**



Žiacka školská rada



Ako správne fungovať?

Čo hovorí legislatíva:

ZÁKON č. 177 z 14. júna 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov²

Žiacka školská rada

(1) Žiacka školská rada (ďalej len „žiacka rada“) reprezentuje žiakov a zastupuje ich záujmy vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy. Žiacku radu možno ustanoviť v

- a) strednej školy a
- b) základnej školy so všetkými ročníkmi.

(2) Žiacka rada je ustanovená v

- a) strednej školy, ak počet členov určený v odseku 3 písm. a) zvolí v tajnom hlasovaní nadpolovičná väčšina žiakov strednej školy; o voľbách vyhotovia žiaci zápisnicu, ktorú predložia riaditeľovi školy,
- b) základnej školy, ak počet členov určený v odseku 3 písm. b) zvolí v tajnom hlasovaní nadpolovičná väčšina žiakov piateho až deviateho ročníka základnej školy; o voľbách vyhotoví výchovný poradca zápisnicu, ktorú predloží riaditeľovi školy.

(3) Žiacka rada má v

² ZÁKON č. 177 z 14. júna 2017, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 524/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

a) strednej školy 5 až 11 členov a tvoria ju tí žiaci, ktorí vo voľbách získali najvyšší počet hlasov žiakov zúčastnených na voľbách,

b) základnej školy 5 až 9 členov a tvoria ju tí žiaci piateho až deviateho ročníka, ktorí vo voľbách získali najvyšší počet hlasov žiakov zúčastnených na voľbách; funkčné obdobie žiackej rady v základnej škole je do konca školského roku, v ktorom sa uskutočnili voľby.

(4) Žiacka rada

a) sa vyjadruje k podstatným otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania,

b) sa podieľa na tvorbe a zabezpečení dodržiavania školského poriadku,

c) zastupuje žiakov vo vzťahu k riaditeľovi a vedeniu školy a predkladá im svoje stanoviská a návrhy.

(5) Žiacka rada v strednej škole okrem pôsobnosti podľa odseku 4

a) zastupuje žiakov aj navonok,

b) volí a odvoláva zástupcu žiakov do rady školy.

(6) Žiacka rada je schopná sa uznášať, ak je na jej zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov. Na platné uznesenie žiackej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov žiackej rady. Na platné uznesenie žiackej rady v strednej škole vo veci voľby a odvolania zástupcu žiakov do rady školy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov žiackej rady.

(7) Náklady na činnosť žiackej rady sa po dohode s riaditeľom školy uhrádzajú z rozpočtu školy.

(8) Podrobnosti o zložení žiackej rady, o spôsobe jej ustanovenia vrátane výmeny jej členov a o spôsobe rokovania určí štatút žiackej rady; ak ide o žiacku radu v strednej škole, štatút žiackej rady určí aj podrobnosti o voľbe zástupcu žiakov do rady školy.

230 V Y H L Á Š K A Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 3. júna 2009, ktorou sa mení vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení³

§ 3

(1) V stredných školách, v špeciálnych stredných školách, v odborných učilištiach a v praktických školách radu školy tvoria

a) dvaja zástupcovia pedagogických zamestnancov zvolení vo voľbách pedagogickými zamestnancami školy alebo školského zariadenia,

b) jeden zástupca nepedagogických zamestnancov zvolený vo voľbách nepedagogickými zamestnancami školy alebo školského zariadenia,

c) traja zástupcovia rodičov zvolení vo voľbách rodičmi školy alebo školského zariadenia,

d) jeden zástupca žiakov zvolený žiackou školskou radou a

e) štyria delegovaní zástupcovia zriadovateľa.

³ Vyhláška č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č. 291/2004 Z. z., ktorou sa určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení

Vzorový štatút žiackej školskej rady

ŠTATÚT ŽIACKEJ ŠKOLSKEJ RADY

V zmysle zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 54/2018 Z. z. zo 7. februára 2018, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s ustanovením Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č.291/2004 Z. z., určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení žiacka školská rada (ďalej len ŽŠR) pri ...názov školy... vydáva tento štatút žiackej školskej rady.

Článok I.

Základné ustanovenia

1. Žiacka školská rada sa zriaduje pri ...názov školy...
2. Sídлом ŽŠR je ...adresa školy...



Článok II.

Pôsobnosť a poslanie žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada je zriadená podľa ZÁKONA č. 54/2018 Z. z. zo 7. februára 2018, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov § 26 a v súlade s ustanovením Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č.291/2004 Z. z., určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení s pôsobnosťou v rámci ...názov školy...
2. Žiacka školská rada je iniciatívnym a poradným samosprávnym orgánom, ktorý vyjadruje a presadzuje verejné záujmy žiakov v oblasti výchovy a vzdelávania tak, aby pri tom neporušovala iné zákony platné v Slovenskej republike.
3. Plní funkciu kontaktu medzi žiakmi a vedením školy.

Článok III.

Činnosť žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada sa vyjadruje k závažným skutočnostiam, ktoré sa vzťahujú k práci školy, vyjadruje sa k návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania a podáva návrhy na mimoškolské činnosti a podujatia, ktoré zároveň organizuje.
2. Žiacka školská rada rieši problémy a sťažnosti žiakov s vedením školy. Zastupuje žiakov vo vzťahu k vedeniu školy. Predkladá im svoje stanoviská a návrhy, žiakov zastupuje i navonok.
3. Žiacka školská rada prijíma, konzultuje a iniciuje návrhy na zvel'adenie školy.
4. Žiacka školská rada iniciuje školskú záujmovú činnosť.
5. Žiacka školská rada podieľa sa na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku.
6. Žiacka školská rada volí a odvoláva zástupcu žiakov do rady školy.

7. Žiacka školská rada je schopná uznášanania, ak je na jej zasadnutí prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov. Na platné uznesenie je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov žiackej školskej rady. Na platné uznesenie vo veci voľby a odvolania zástupcu žiaka do rady školy je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých členov.
8. Žiacka školská rada sa zúčastňuje podujatí organizovaných v spolupráci s mestom, s krajom.

Článok IV.

Zloženie žiackej školskej rady a spôsob voľby žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada má ... členov (pri ZŠ od 5-9 členov, pri SŠ 5-11 členov).
2. Členmi žiackej školskej rady sú zastupovaní všetci žiaci školy.
3. Žiacka školská rada má predsedu, jedného /dvoch podpredsedov a zástupcu žiakov v rade školy.
4. Žiaka, ktorý bude ostatných žiakov zastupovať v rade školy volia členovia ŽŠR v tajnom hlasovaní.
5. Predsedu a podpredsedov ŽŠR si spomedzi seba zvolia členovia ŽŠR.
6. Z každej voľby sa robí zápisnica, ktorá musí byť predložená vedeniu školy.

Článok V.

Práva a povinnosti člena žiackej školskej rady

1. Člen má právo:
 - a. voliť a byť volený
 - b. navrhovať kandidátov na zástupcu do rady školy, funkciu predsedu alebo podpredsedov
 - c. byť informovaný o všetkých skutočnostiach, ktoré sú predmetom rokovania ŽŠR a slobodne sa k nim vyjadrovať
 - d. hlasovať ku všetkým uzneseniam ŽŠR.
 - e. predkladať vlastné návrhy, námety, prípadne materiály na rokovanie ŽŠR
2. Člen má povinnosti:
 - f. je povinný zúčastňovať sa zasadnutí ŽŠR. Neospravedlnená účasť na dvoch po sebe nasledujúcich zasadnutiach sa hodnotí ako nezáujem o výkon funkcie a neplnenie povinností člena ŽŠR a má za následok automatické vylúčenie z funkcie.
 - g. je povinný zabezpečiť ochranu osobných údajov chránených všeobecne záväznými právnymi predpismi
3. Z každého zasadnutia sa vyhotoví zápisnica a spolu s prezenčnou listinou sa archivujú.

Článok VI.

Povinnosti predsedu žiackej školskej rady

1. Predseda ŽŠR je štatutárnym orgánom, ktorý riadi činnosť ŽŠR a koná v jej mene.
2. Predseda ŽŠR zvoláva, pripravuje a riadi zasadnutia ŽŠR.
3. Pri uznášaní má predseda ŽŠR jeden platný hlas tak, ako aj každý iný člen ŽŠR.
4. Predseda ŽŠR je povinný informovať vedenie školy o pripravovaných podujatiach.

Článok VII.

Povinnosti podpredsedu žiackej školskej rady

1. Podpredseda ŽŠR zastupuje predsedu ŽŠR a napomáha jeho činnosti v prípade potreby.
2. Pri uznášaní má podpredseda ŽŠR jeden platný hlas tak, ako aj každý iný člen ŽŠR.

Článok VIII.

Povinnosti zástupcu žiakov v rade školy

1. Zastupuje záujmy členov ŽŠR v rade školy.
2. Informuje v prípade potreby členov ŽŠR o obsahu a výstupoch zasadnutí rady školy.
3. Pri uznášaní zástupca žiakov v rade školy má jeden platný hlas tak, ako aj každý iný člen ŽŠR.

Článok IX.

Finančné zabezpečenie žiackej školskej rady

1. Žiacka školská rada zabezpečuje svoju činnosť v súlade s ustanovením Vyhlášky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky č. 230/2009 Z. z., ktorou sa mení vyhláška č.291/2004 Z. z., určujú podrobnosti o spôsobe ustanovenia orgánov školskej samosprávy, o ich zložení, o ich organizačnom a finančnom zabezpečení, po dohode s vedením školy (riaditeľ školy, rada školy...) Návrh rozpočtu predkladá vedeniu školy predseda ŽŠR na školský rok, ktorý sa zostavuje najneskôr do ...
2. Žiacka školská rada nemá vlastný majetok.
3. Žiacka školská rada má právo legálne vlastný majetok nadobudnúť.

Článok XI. Záverečné ustanovenia

1. Žiacka školská rada zasadá aspoň raz za mesiac, vždy vo vopred určený deň.
2. Tento štatút bol prerokovaný a schválený na zasadnutí žiackej školskej rady dňa ... (o zasadnutí je vyhotovená zápisnica č. ...) a od tohto dňa nadobúda účinnosť.

V ... dňa ...



Predseda/predsedníčka ŽŠR

Predložené vedeniu školy:

V dňa

Riaditeľ školy

Prínosy existencie žiackej školskej rady na škole

Viac „disciplíny“

Ak som účastný na tvorbe pravidiel, rozumiem im, súhlasil som s nimi a budem ich aj rešpektovať. Predsa nepôjdem sám proti sebe. Nechcem sklamať, bola do mňa vložená dôvera a ja si to vážim. Oni veria, že to dokážem, tak urobím všetko preto, aby som nesklamal.

Áno, pravidlá treba, ale mali by vychádzať a byť založené na potrebách všetkých. Ak rozumiem nariadeniu, ktoré bolo vydané, rozumiem súvislostiam, prečo bolo vydané a podstate, rešpektujem to.

Zníženie konfliktov

Každý sme iný. Každý máme trochu iné potreby, iné názory, iné pozadie. Rozdiely, nedostatok porozumenia a nedostatok informácii môže často viesť až k šikane, kyberšikane, konfliktom, intolerancii, diskriminácii, násiliu... Žiacka školská rada má zastupovať svojich členov, žiakov, ich záujmy a potreby a tie predkladať vedeniu školy a hľadať riešenia a podporné nástroje na riešenie konfliktu a problémom ešte predtým, než vzniknú.

Prestíž

Keď sa rodič rozhoduje, na akú školu dieťa prihlási, vstupuje do procesu rozhodovania mnoho faktorov. Okrem kvality vzdelania sa zamýšľa aj nad tým, v akom prostredí jeho dieťa bude tráviť mnoho hodín denne po viacero rokov. Rešpekt a prostredie podnecujúce celkový rozvoj osobnosti je veľmi dôležité. Každý rodič chce, aby sa jeho dieťa čo najlepšie pripravilo na život a trh práce. Ak škola je prostredím, ktoré vytvára predpoklady na celkový rozvoj kompetencií, má to výrazný dopad na rozvoj osobnosti mladého človeka a na jeho pripravenosť na budúcnosť.



Rozvoj demokracie na školách

Deti nezvyknú robiť veci, ktoré im „nakážeme“. Robia veci tak, ako ich robíme my. Nemá zmysel hovoriť v škole o demokracii, keď ju nepraktizujeme. Čo tak začať od seba a malých vecí. Od výberu farby steny v učebni po demokraciu. Od pasivity voči okoliu k participácii.

Aktívne občianstvo?

Prečo je dôležité mladých ľudí rozvíjať a angažovať už od mladého veku? Rodičia a dospelí ľudia sa boja nechávať rozhodnutia na mladých ľuďoch. Prečo je to tak? Čoraz viac sa stretávame s mladými ľuďmi, ktorí vo veku 16 rokov ešte nemali možnosť rozhodnúť ani o jednoduchších veciach o sebe. Rodičia im linajkujú život, rozhodujú o každom kroku, riešia za nich všetky záležitosti... Participácia v podmienkach školy je právo žiakov byť volený, voliť, mať podmienky, priestor a nástroje na vlastné aktivity. Je dôležité, aby boli priamo zapojení do rozhodovacích procesov a aby za ne preberali zodpovednosť.

Pyramída participácie žiackej školskej rady

Pasívne informovanie - vedenie/rada školy informuje o svojich rozhodnutiach v prípade, že si to žiaci vyžadujú.

Aktívne informovanie - napríklad na zasadnutiach ŽŠR vedenie školy, rada školy príde a informuje členov o svojich rozhodnutiach. Zástupca zriad'ovateľ'a príde na zasadnutie zložené zo zástupcov ŽŠR a informuje o svojich rozhodnutiach.

Konzultovanie - napr. mestským/regionálnym mládežníckym/stredoškolským parlamentom zloženým aj zo zástupcov ŽŠR škôl miesta/kraja miestna alebo regionálna samospráva predkladá na pripomienkovanie svoje plány, koncepcie, stratégie, a tí sa k tomu vyjadrujú. ŽŠR majú svojho zástupcu v komisii mládeže mesta/kraja, ktorý pripomienkuje koncepcie, stratégie...

Spolurozhodovanie - zástupcovia ŽŠR v komisii mládeže mesta/kraja majú svojho zástupcu v komisii mládeže mesta/ kraja, ktorý spolurozhoduje (má hlasovacie právo), alebo majú svoje zastúpenie v Medzisektorovej pracovnej skupine TSK pre mládež, ktorá analyzuje, navrhuje a schvaľuje podporné aktivity na rozvoj práce s mládežou na území Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Kontrola rozhodovania - je to najvyššia forma participácie s prenosom rozhodovacej právomoci. V školskom roku 2018/2019 bol spustený **pilotný ročník zavádzania participatívnych rozpočtov na stredných školách v pôsobnosti Trenčianskeho kraja**. Autormi projektov sú samotní študenti škôl. Tí ich nielen navrhnuť, no v rámci celého procesu dostanú šancu hodnotiť najlepšie z nich, rozhodnúť, ktoré z predložených projektov škola napokon zrealizuje či stať sa ich realizátormi priamo v praxi.

„Trenčiansky samosprávny kraj je prvým krajom na Slovensku, ktorý podpísal Memorandum o spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti a spustil pilotný ročník participatívnych rozpočtov na stredných školách v pôsobnosti župy. Aj týmto spôsobom sa župa snaží podporiť aktívne občianstvo mladých ľudí a rozvíjať ich schopnosti a zručnosti,“ predseda TSK Jaroslav Baška.



Žiacka školská rada ako nástroj rozvoja kompetencií mladých ľudí

Čo sú to kompetencie?

Kompetencie sú zložené z vedomostí, zručností a postojov.

Čo to znamená? Napríklad:

Učím sa anglický jazyk, ovládam pravidlá gramatiky, viem slovíčka a to je moja vedomosť, viem postaviť vetu, plynule reagovať a komunikovať v anglickom jazyku - to je moja zručnosť, a chuť vycestovať, komunikovať, chuť využívať čo najviac príležitostí na to, aby som komunikovala v cudzom jazyku je môj postoj.



Predseda ŽŠR vie, ako riešiť konfliktnú situáciu vo svojom tíme (pozná konflikt manažment, vie ako nekonfliktnou komunikáciou zamedziť vyhroteniu stretu záujmov dvoch skupín, vie čo je to spätná väzba...), vie to aj v praxi použiť (ovláda postupy a vie komunikovať tak, aby doriešil problém, ovláda v praxi nekonfliktnú komunikáciu, vie dávať adekvátne a včas spätnú väzbu...) a zároveň chce riešiť danú situáciu (chce nastaviť hodnotovo orientované, demokratické prostredie, kde sa záujmy jednotlivcov podriadia záujmom väčšiny, rešpektujúce potreby žiakov...)

Aké kompetencie rozvíjame v ŽŠR?

• Vedieť komunikovať s členmi ŽŠR, byť zrozumiteľný a jasný vo vzťahu s rôznymi ročníkmi školy, vedieť komunikovať s vedením školy, pedagogickým zborom, rodičmi, vyjednávať a predkladať návrhy, vedieť komunikovať mimo školského prostredia a reprezentovať záujmy žiakov, propagovať ŽŠR, tvoriť zápisnice a iné dokumenty, osvojiť si schopnosť rozlišovať a používať rôzne typy textov, selektovať informácie, osvojiť si schopnosť formulovať a vyjadrovať sa ústne aj písomne.

Komunikácia v
materinskom jazyku



• Mnoho škôl, miest, krajov, prípadne organizácie pôsobiace na jeho území majú medzinárodné partnerstvá, a prostredníctvom projektov, napr. Erasmus +, si môžu žiaci vymieňať skúsenosti na medzinárodnom poli, riešiť problémy a výzvy, vyjadriť myšlienky, pocity, rozumieť a byť zrozumiteľný v medzinárodnom prostredí v inom cudzom jazyku.

Komunikácia v cudzom
jazyku



Aké kompetencie rozvíjame v ŽŠR?

• ŽŠR funguje v prostredí školy, mesta, kraja, a často aj na národnej a medzinárodnej úrovni. Každou komunikáciou, spoluprácou, vyjednávaním vstupujú jej zástupci do interakcie s prostredím, v ktorom fungujú, pôsobia. Vedomosť - ak chcem napríklad riešiť prechod pre chodcov pred mojou školou, musím to riešiť s inštitúciou, ktorá má kompetenciu v tejto veci niečo zmeniť. Mal by som vedieť prepojenia a spojitosti spoločenského prostredia a práva a povinnosti mňa ako občana. Záujem o dianie v škole, meste, kraji rozvíja jeho aktívne občianstvo. Nekritizujem veci okolo mňa, ktoré sa mi nepáčia, ale ich mením a prispievam k zlepšeniu. Zaujímam sa o plány vedenia školy, mesta, kraja, chcem vedieť, ako sa mi tu bude žiť...

Spoločenské a občianske kompetencie



• ŽŠR vie ovládať a používať rôzne druhy informačných technológií (či už na komunikáciu, šírenie informácií, databázy, atď.). Vytvárať, upravovať a šíriť rôzne promo videá, promo fotografie...
• Vie zároveň kriticky posúdiť relevantnosť informácií, zabezpečiť ochranu svojich členov vo virtuálnom svete a vie rozvíjať tieto nástroje na rozvoj kritického myslenia, kreativitu a rozvoj celej ŽŠR.

Digitálna kompetencia



• Vedieť ako nájsť najlepší možný učiaci sa štýl, ako ho využiť pri svojom sebarozvoji, ako sa najefektívnejšie naučiť nové veci a poznať aspekty, ktoré mi pomáhajú v tomto procese, prípadne ktoré narúšajú tento proces. Je dôležité vedieť optimálne naplánovať svoj sebarozvoj a na základe stanovených cieľov si rozplánovať postup pri učení. Zároveň je veľmi dôležité sa vedieť vysporiadať s prekážkami a prípadnými zmenami počas nadobúdania vedomostí a schopnosti využitia nových príležitostí.

Naučiť sa učiť



• ŽŠR mení prostredie, prispieva k zlepšeniu nielen na škole, jej členovia sa počas realizácie učia, ako spolupracovať, ako dosiahnuť spoločné ciele a vkladajú do toho svoju kreativitu. Sú motivovaní hľadať nové spôsoby a riešenia a učia sa vyhodnocovať svoje silné a slabé stránky.

Iniciatívnosť a podnikavosť



• ŽŠR pozná vlastnú kultúru a prostredie, vie sa vyjadrovať kreatívne pri vyjadrovaní myšlienok. Pozná a vie reprezentovať vlastnú kultúru a prostredie a preto rešpektuje rozdiely a inakosti iných kultúr.
• Ak chcem spoznávať iné kultúry, cestovať a rozvíjať sa, je dôležité v prvom rade poznať dobre tú svoju, vedieť reprezentovať našu krajinu a jej kultúru a spojitosti, z ktorých vychádza.

Kultúrne povedomie a vyjadrovanie



• ŽŠR vie zostaviť a zdôvodniť rozpočet ŽŠR, rozpočet na projekt a jeho prepojenie s aktivitami, vie vytvoriť grafy a tabuľky, vie štatisticky vyhodnocovať napr. výsledky volieb, hlasovania, zisťovania potrieb svojich členov, vie kalkulovať s peniazmi, má logické myslenie.

• ŽŠR vie využiť nástroje vedy a techniky pre svoju činnosť, vie osloviť svojich členov a komunikovať s nimi prostredníctvom využitia rôznych nových spôsobov vo svete vedy a techniky, pričom rešpektuje morálne a etické hodnoty v procese.

Matematická kompetencia a základné kompetencie v oblasti vedy a techniky



Žiacka školská rada a jej aktivity na pôde školy

Ak sú vhodné podmienky pre rozvoj kompetencií a prebratie zodpovednosti na školách, mnoho ŽŠR funguje veľmi efektívne a sú veľkým prínosom pre chod školy, rozvoj kompetencií všetkých žiakov a zlepšenie prostredia školy.

Mnohé aktivity smerujú k zlepšeniu atmosféry a zlepšeniu vzťahov nielen medzi žiakmi, ale aj vzťahov medzi žiakmi, vedením školy, rodičmi a pedagogickým zborom. Viacero ŽŠR vydávajú vlastné časopisy, alebo svojimi príspevkami informujú o rôznych podujatiach pre žiakov, organizujú kultúrne podujatia (Valentínsky



ples, inaugurácie prvákov, Mikuláš, Deň naopak...), športové podujatia, dobrovoľnícke aktivity na území školy, charitatívne zbierky, ale aj „múr nárekov“, alebo poštu ŽŠR, kde môže ktokoľvek riešiť svoj problém práve s pomocou ŽŠR. Hlavným zmyslom ŽŠR je **zastupovať svojich členov, riešiť problémy a napomáhať k zlepšeniu prostredia v škole**. Častým problémom je nízka informovanosť žiakov o tejto možnosti v škole, alebo nízka dôvera v schopnosti žiackej školskej rady, že problém dokážu vyriešiť. Je ideálne, ak žiacka školská rada má na škole vlastnú nástenku, priestor v rozhlase školy, alebo na web stránke školy, kde má možnosť informovať o svojich aktivitách a úspechoch. Zároveň je veľmi dôležitá **partnerská spolupráca s vedením školy** nielen pri riešení podnetov, problémov, ale aj pri organizovaní podujatí a aktivít v spolupráci so školou. To často závisí od schopnosti zástupcov ŽŠR prebrať zodpovednosť za svoje konanie a aktivity. Ak vedenie školy vie, že každá dohoda bude splnená a môže sa s dôverou obrátiť na ŽŠR a spolupracovať s nimi, rado podporí mnohé aktivity. Zároveň **ŽŠR musí rešpektovať** prostredie školy a nariadenia, ktoré zabezpečujú bezpečnosť žiakov a kvalitný priebeh vzdelávacieho procesu.

„Žiacke školské rady sú doslova nevyhnutnosťou práve v čase, kedy je jedným z najväčších problémov školstva motivácia žiakov a študentov. Aktívni žiaci sa inštitucionalizujú v žiackej školskej rade, ich slovo naberá na váhe, sú partnermi vedeniu školy alebo učiteľskému zboru pri riešení rôznych problémov, môžu koncipovať svoje nápady a následne ich realizovať“

Ing. Peter Bologa, riaditeľ Obchodnej akadémie Považská Bystrica

Žiacka školská rada a jej aktivity mimo školy

Výborným nástrojom na výmenu skúseností a zlepšenie činnosti ŽŠR sú školenia, stretnutia, workshopy, a ďalšia spolupráca aj mimo školy.

Zriaďovateľom základných škôl sú mestá a obce, pri stredných školách je to vyšší územný celok, prípadne iný zriaďovateľ. Práve kraj rieši neraz závažné zmeny ohľadne stredných škôl na svojom území, ako napríklad racionalizácia stredného školstva, výstavba telocviční, opravy budov, školské internáty... Mnohé kraje už majú vytvorenú platformu na podporu



participácie a spolupráce so žiakmi prostredníctvom stredoškolského parlamentu, krajskej rady, alebo iných orgánov, ktorých cieľom je rozvoj informovanosti oboma smermi. Vyšší stupeň rozvoja participácie je zapojenie zástupcov žiakov do rozhodovacích procesov, ktoré sa ich týkajú. Napríklad v Trenčianskom samosprávnom kraji je vytvorená Medzisektorová pracovná skupina TSK pre mládež, ktorá analyzuje potreby, stanovuje ciele a ich spôsob napĺňania v oblasti rozvoja práce s mládežou. Zástupcovia stredoškolského parlamentu vytvoreného zo zástupcov ŽŠR stredných škôl nominujú svojich zástupcov aj do tejto skupiny, kde majú možnosť spoluporozhodovať a podieľať sa na plnení cieľov v oblasti práce s mládežou na regionálnej úrovni.

„Prítomnosť ŽŠR na základných školách je dôležitá, pretože žiaci sa stávajú plnohodnotnými partnermi pre mesto, ktoré ako zriaďovateľ základných škôl potrebuje poznať potreby a oblasti na zlepšenie práve od žiakov, ktorí školy navštevujú. ŽŠR reprezentujúce názory žiakov naučia komunikovať či už s vedením školy alebo s mestským úradom, čím sa zrýchľuje a zefektívňuje proces zlepšovania školského systému či samotného komunitného života v meste,“ Koordinátorka práce s mládežou mesta Trenčín, Veronika Sučanská.

V mnohých základných školách ešte nie sú rozvinuté ŽŠR, alebo pôsobia iba krátke obdobie. Je potrebné čo najviac podporovať tento proces a napomáhať rozvoju a stabilizácii ŽŠR. Práve tu je potrebná väčšia podpora a „učenie sa participácii“ nielen pre žiakov, ale aj pre celú školu. Ale napríklad v Prievidzi, Handlovej, v Trenčíne už je to tradícia a je vidieť krásne výstupy a dopady na žiakov. Napríklad mesto Prievidza prostredníctvom koordinátorky práce s mládežou organizuje pravidelné stretnutia zástupcov ŽŠR základných a stredných škôl a vytvára mnohé aktivity na podporu spolupráce všetkých aktérov pôsobiacich v oblasti práce s mládežou na území mesta. Mesto Trenčín prostredníctvom svojej koordinátorky práce s mládežou podporuje motiváciu a zvyšuje kompetencie zástupcov ŽŠR aj prostredníctvom medzinárodných mládežníckych výmen.



„Práca ŽŠR je dôležitá hlavne pre mladých ľudí, umožňuje im prejaviť svoj názor, mať pocit že aj na nich záleží, pomáha im rozvíjať kompetencie a pripravovať na prax a motivuje ich k záujmu o život -dianie v škole, meste a či celej spoločnosti. A nielen to, oni sa priamo do tohto diania zapájajú a robia veľa pre svoju komunitu. Organizujú podujatia a dobrovoľnícke aktivity, zapájajú a spájajú ďalších mladých ľudí a ukazujú im aj iné spôsoby trávenia voľného času. A prečo ŽŠR spájať a sieťovať? Z vlastnej praxe viem, že takéto spoločné stretnutia veľmi mladým pomáhajú, vymieňajú si skúsenosti, nadviažu spoluprácu a môžu urobiť aj väčšie podujatia mimo svojej školy a samozrejme presadzovať svoje názory a postoje na úrovni mesta, kraja či štátu.“ Koordinátorka práce s mládežou mesta Prievidza, Katarína Cifríková.

„Stredoškolský parlament je oficiálnym poradným orgánom predsedu TSK a vytvára priestor pre



bezprostrednú interakciu medzi štatutárom, voleným verejným funkcionárom a mladými ľuďmi, ktorí sa môžu viac dozvedieť o fungovaní a význame regionálnej samosprávy, o jej plánoch a zákonných možnostiach, pozitívne ovplyvňovať život občanov na jej území. Mladí ľudia môžu klásť otázky vedúce k riešeniu problémov, ktoré oni vidia ako dôležité a tým prispieť k vyššej miere informovanosti o požiadavkách a potrebách mladých ľudí žijúcich v kraji,“

podpredseda Trenčianskeho samosprávneho kraja, Jozef Božik.

Koordinátori žiackych školských rád

Koordinovať neznamená vykonávať. Sú to pedagógovia, ktorí napomáhajú rozvoju ŽŠR na ich škole. Dohliadajú na proces volieb, pomáhajú v prípade potreby v prvom kontakte s vedením školy, pedagogickým zborom, zabezpečujú aby s odchodom žiakov zo školy neodišlo aj celé know how ŽŠR, napomáhajú ŽŠR, aby postupovala v súlade s legislatívou... Jeho zapojenie vždy súvisí so stupňom samostatnosti a nezávislosti samotnej ŽŠR. Ak je ŽŠR rozvinutá a má dostatok kompetencií na svoju činnosť,



je ideálne, ak ich len v prípade potreby koučuje a necháva čo najviac zodpovednosti a práce na nich. Opačkom je situácia, ak zástupcovia ŽŠR sú noví, alebo nemajú informácie, nevedia ako na to... V tomto prípade koordinátor ŽŠR musí zasiahnuť výraznejšie do procesu a napomôcť informáciami, dobrými návodmi k rozvoju činnosti ŽŠR na škole. Koordinátorov tvoria mnoho krát skvelí pedagógovia, ktorí do tejto svojej činnosti vkladajú nielen svoje vedomosti, skúsenosti, ale aj svoj voľný čas a svoje srdce. Je potrebné im vytvoriť podporné nástroje pre ich prácu a systém ocenenia ich práce z národnej úrovne. Iuventa - Slovenský inštitút mládeže má akreditované školenie Refresh, zamerané na podporu a rozvoj kompetencií koordinátorov ŽŠR. Zároveň Rady mládeže mnohých krajov, RCM a iné organizácie vyvíjajú mnohé aktivity na podporu a rozvoj kompetencií zástupcov a koordinátorov ŽŠR.

Poznámky:

Odporúčaná literatúra a ďalšie zdroje

Aj nás sa to týka - Príručka pre zakladateľov žiackych školských rád, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, Mária Bošňáková, Ladislav Macháček, Bratislava, 2005

Rok so žiackou školskou radou - Jana Miháliková, Miroslava Gajdošová, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, 2011

Príručka pre žiacke školské rady, Rada mládeže Žilinského kraja, Martin Šturek, Darina Čierniková, Stanislav Talapka, 2010

Správa o mládeži 2018 alebo dva milióny budúcností, MŠVVaŠ SR, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, Bratislava, 2018

Tretia vlna: Profesionálna podpora žiackych školských rád, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, ISBN: 80-8072-050-9, 2006, Mária Bošňáková, Jana Miháliková, Bratislava, 2007

Mládežnícka participácia na Slovensku súvislosti, príklady, nástroje, Rada mládeže Slovenska, Mária Kolíková, Karolína Miková, Ján Mihálik, Zora Pauliniová, Kristína Babiaková, Lenka Rapošová, ISBN: 80-969045-4-X, Bratislava, 2005

Participácia mládeže na samospráve školy, Ladislav Macháček, Iuventa - Slovenský inštitút mládeže, Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV, ISBN: 80-8072-052-5, Bratislava, 2006

Trendy v životnom štýle mladých, Jana Miháliková, Alena Tomanová, Tomáš Pešek, Martin Hulín, YouthWatch, Bratislava, 2018

Metodika participace aneb jak zapojit občany do rozhodování, Roman Haken, František Havlín, Ondřej Marek, Pavel Mička, Martin Nawrath, Zuzana Vachůnová, Agora CE, ISBN: 978-80-906397-1-3, Praha, 2016

Participation Models, Creative Commons , https://www.nonformality.org/wp-content/uploads/2012/11/Participation_Models_20121118.pdf, 2011

Vypracovala:

Silvia Štefániková - Koordinátorka práce s mládežou TSK

Kontakt:

KCVČ - Regionálne centrum mládeže

Pod Sokolice 14, SK-91101 Trenčín

Tel.:(421)903239432, 327446049

E-mail: rcmtrencin@gmail.com, silvia.stefanikova@tsk.sk

Realizátor projektu:

Martin Labudík - Projektový manažér RMTNK

Rada mládeže Trenčianskeho kraja

Stred 39/12, SK -01701 Považská Bystrica

Tel.:(421) 948 202 101

E-mail: martin.labudik@rmtnk.sk



Táto publikácia bola vydaná v rámci projektu podporeného z dotácie Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR „Programy pre mládež 2014-2020“, ktoré administruje Iuventa - Slovenský inštitút mládeže.

Trenčín, 2018